

Türk TV Dizileri Üzerine Alımlama Analizi: "Medcezir" Dizisi

Reception Analysis on Turkish TV Series: "Medcezir" Series

Mevlüt Can KOÇAK¹, Olgun KÜÇÜK², Büşra YILDIZ³

¹Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Karabük

²Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Meslek Yüksekokulu, Karabük

³Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük

ORCID:

M.C.K.: 0000-0002-9496-0541

O.K.: 0000-0002-9471-3540

B.Y.: 0000-0002-8411-6582

Corresponding Author:

Mevlüt Can KOÇAK

Email:

mevlutcankocak@karabuk.edu.tr

Citation: Koçak, M. C., Küçük, O. ve Yıldız, B. (2022). Türk TV dizileri üzerine alımlama analizi: "Medcezir" dizisi. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12 (3): 509-520.

Submitted: 10.12.2021

Accepted: 22.09.2022

Özet

Medya içeriklerinde yer alan mesajlar farklı biçimlerde yorumlanabilmektedir. Her bir bireyin bu mesajlardan etkilenmesi aynı biçimde ve oranda olmayabilir. Bireyin kişisel özellikleriyle birlikte içinde yaşadığı toplumun yapısı da bu durumu ortaya çıkarabilmektedir. TV izleyicilerinin içerikteki mesajları nasıl alımladığının anlaşılması bakımından İngiliz Kültürel Çalışmalar Ekolü tarafından geliştirilen alımlama analizinin faydalı olduğu bilinmektedir. Bir televizyon programı izlendiğinde içeriğindeki sahne ve temsiller izleyicinin zihninde yeniden oluşturulmaktadır. Stuart Hall tarafından geliştirilmiş olan kodlama-kodaçıklama modeli ile televizyon programlarının izleyici zihninde nasıl şekillendiğini ortaya koyabilecek analizler yapmak mümkün olabilmektedir. Bu çalışmada ise Star TV ekranlarından yayınlanmış olan "Medcezir" adlı dizinin içeriğinde yer alan mesajlarla ilgili olarak alımlama analizi çerçevesinde derinlemesine mülakat yöntemine başvurulmuştur. Araştırma için diziyi izlemiş olan 12 kişi ile görüşülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre, Medcezir dizisinin çoğunlukla müzakereci ve hâkim bir anlayışla alımlandığı gözlenmektedir. Katılımcıların çoğu dizinin toplum kültürüne zarar verdiği görüşünü paylaşmakta ve dizide yansıtılan kültürün kendi kültürleriyle bağdaşmadığını düşündüğü anlaşılmaktadır. Diğer yandan alımlama çalışmasında kadın ve erkek katılımcılar bakımından farklı sonuçlara ulaşıldığı da gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: TV Dizileri, Kültürel Çalışmalar, Alımlama Analizi

Abstract

Messages in media content can be interpreted in different ways. Everyone may not be affected by these messages in the same way and at the same rate. Along with the personal characteristics of the individual, the structure of the society in which he lives can also reveal this situation. It is known that the reception analysis developed by the British School of Cultural Studies is useful in understanding how TV viewers receive the messages in the content. When a television program is watched, the scenes and representations in its content are reconstructed in the mind of the audience. With the coding-decoding model developed by Stuart Hall, it is possible to make analyzes that can reveal how television programs are shaped in the minds of the audience. In this study, in-depth interview method was used within the framework of reception analysis regarding the messages in the content of the TV series "Medcezir" broadcast on Star TV screens. For the research, 12 people who watched the series were interviewed. According to the results of the study, it is observed that the Medcezir series is mostly received by the subjects with a deliberative and dominant understanding. Most of the participants share the view

that the series harms the culture of the society, and it is understood that they think that the culture reflected in the series is incompatible with their own culture. On the other hand, it is observed that different results were obtained in terms of male and female participants in the reception study.

Keywords: TV Series, Cultural Studies, Reception Analysis

1. GİRİŞ

Kitle iletişim araştırmalarının tarihsel süreci içinde izleyicinin konumu hep önemlidir. Fakat izleyici başlangıçta son derece pasif olarak konumlandırılıp medyanın hedefleri için adeta işlenmemiş ve etkilenebilecek bakir bir zihin gibi görülür. Kitle iletişim deneyiminin henüz başında olan izleyici söz konusu olduğunda bu düşünce normal karşılanabilir. Kitle iletişim araçlarının izleyiciyi nasıl etkilediği üzerinde yapılan çalışmalarda tüm izleyicilerin içeriklerden etkilenmediği ve iletilere karşı savunma davranışı geliştirebildikleri durumlar da ortaya çıkmaktadır. Tüm bireyler için mesajlardan etkilenme aynı oranda ve biçimde gerçekleşmemektedir. Zira her bir birey iletileri içinde bulunduğu toplumun yapısı ve bireysel özellikleri temelinde alımlamaktadır. Zamanla etki araştırmalarında izleyicilerin medya içeriklerinde seçici davrandıkları ve hangi programı izleyecekleri konusunda tercih yapar bir pozisyona geldiklerini gösteren birçok araştırma yapılır. Bu verilerden yola çıkılarak izleyicilerin medya mesajları karşısında tamamen pasif alıcılar olmadıkları, içerikleri benliklerinden filtre ederek seçimler yaptıkları sonucuna ulaşılmaktadır (Mcquail ve Windahl, 2010, 165-167).

İzleyicinin medya mesajlarından ne oranda etkilendiği sorusunun cevabı ilerleyen süreçte araştırılmaya devam edilir. İzleyiciyi tamamen pasif konumlandırmayı reddeden *Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı* onun, kendi istek ve gereksinimleri doğrultusunda tercihler yaptığını ve pasif değil aktif olarak konumlandığını savunmaktadır. Başlangıçta medyanın halka ne yaptığını odaklanılmışken kullanımlar ve doyumlar ile halkın medyaya ne yaptırdığını konusunun öne çıktığını görülmektedir (Erdoğan ve Alemdar, 2010, 154-155).

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı ile izleyicinin mesajlar karşısında aktif olduğu görüşü önem kazanır. Bu bağlamda kitle iletişim araçları tarafından izleyiciye gönderilen mesajların onlar tarafından nasıl yorumlandığına odaklanılır. İzleyicinin medya içeriklerini nasıl alımladığını, mesajlar karşısında ne türden bir tutum geliştirdiği sorularına cevap bulunması bakımından *İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu* tarafından ortaya çıkartılmış olan alımlama analizinin de önem kazandığını görülmektedir (Karaduman ve Acıyan, 2019, 669).

Bu çalışmada Star TV ekranlarında yayınlanmış olan “Medcezir” dizisinin içeriğinde yer alan mesajlarla ilgili alımlama analizi yapılmaktadır. 7 kadın ve 5 erkek katılımcıyla derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın kuramsal bölümünde kültürel çalışmalar ve alımlama analiziyle ilgili literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada daha önce yapılan alımlama çalışmalarından örneklere de yer verilmiştir. Bu türden çalışmalarda örneklemin sınırlı tutulmasının yararından hareket edilerek bazı sınırlılıklara yer verilmiş, araştırma için seçilen deneklerin farklı demografik, cinsiyet, sosyal, kültürel yapıya sahip olmasına dikkat edilmiştir.

2. KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR VE ALIMLAMA ANALİZİ

Bir kültürün incelenmesinden amaçlanan onun anlaşılması ve açıklanmasını sağlamaktır. Kültürle ilgili olan tüm konular bu incelemenin kapsamı içinde yer almaktadır. Yapılan bu incelemelerde birincil olarak metinlere, anlamlara ve anlamlandırmaya odaklanılmaktadır (Erdoğan, 2014, 346). Kültürel çalışmalar diğer yandan da toplumu oluşturan insanlar, toplumun yapısı ve iktidar ile insanlar arasındaki karmaşık yapıyı analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kültürü anlamaya çalışmak o kültürü oluşturan yapıyı anlamak anlamına da gelmektedir (Grossberg, 2008, 138).

Kültürel Çalışmaların ilke metinleri olarak Richard Hoggart'ın *The Uses of Literacy* ile Raymond Williams'ın *İletişim* adlı çalışmaları gösterilmektedir. Edebiyat eserleri içinde kitle iletişim konusunun ele alındığı ilk eserlerin F.R. Leavis'in 1920'li yıllardaki çalışmalarıyla başladığı söylenebilir. Leavis, genel olarak endüstriyel kapitalimin gelişimini, özel olarak ise daha çok sinema gibi kitle kültürünün endüstriyel biçimini ele alarak, seçkin sınıf ve halk üzerindeki kültürel tahribat üzerinde durmaktadır. Böylelikle İngiliz medya araştırmaları başlangıcından itibaren kapitalist sistem eleştirisi üzerine temellendirilir. Kitle iletişim süreci İngiliz toplumunun ve kültürel yapısının tarihsel süreç içindeki değişimine paralel olarak konumlandırılıp, onun bir parçası olarak görülür. Bu düşünce, içinde hem tutuculuk hem de ilerlemeye açık kapı bırakan bir düşünce yapısını yansıtmaktadır. Edebiyat çalışmaları söz konusu olduğunda gelişimin büyük ölçüde tutucu bir yapıda olduğu söylenebilir. Aslında tutuculuğun altında yatan neden İngiliz toplumunun üstün görülen geleneksel değerlerinin ve toplum yapısının değişime uğrayarak yozlaşacağı korkusuna temellenmektedir. Geleneksel yapı üstün ve başarılı görüldüğü için bunun devamlılığını bozacak her düşünceye karşı çıkılmaktadır. Yine de Leavis gibi düşünenler İngiliz medya araştırmalarına sadece kapitalizme yönelik eleştirel tutumu miras bırakmaz. Kapitalist yapının yabancılaştırıcı özelliği kültürel bir maraz şeklinde algıladığı için aktif bir karşıtlık içindeki sosyo – kültürel değer ve anlamlarla donanmış olan ilgiyi ve kapsamlı metin analizine dayanan bir metodolojiyi miras olarak bırakır (Garnham, 2008, 70).

Yukarıda da aktarıldığı üzere İngiliz Kültürel Çalışmalarının ilk örneklerine edebiyat metinlerinde rastlanmaktadır. İlerleyen süreçte disiplinler arası bir yaklaşımı benimseyerek sınıfsal çatışmaların, baskıların ve toplumsal eşitsizliklerin, direniş ve ideolojinin yeniden üretildiği bir alan olarak başta İngiltere olmak üzere diğer çağdaş ve kapitalist toplumların kültürlerinin ele alındığı görülmektedir. Başlarda seçkin kültüre, üst kültüre önem verilirken daha sonra popüler kültürün de inceleme kapsamına dahil olduğu, gündelik yaşamın incelemelerde konu olarak belirlendiği anlaşılmaktadır (Yaylağül, 2014, 126). Zaman içinde araştırma konularının çeşitlendiği, 1960'lı yıllarla birlikte akademik dergilerde, sempozyumlarda ve okullardaki çeşitli programlarda daha fazla işlenir hale geldiği anlaşılmaktadır. İngiltere'deki kitle iletişim çalışmalarında artış görülür ve çalışmalar ülke dışına taşarak uluslararası hale de gelir (Erdoğan, 2014, 348).

Birmingham merkezli kültürel çalışmaların Batı Marksizm'ini önceleyen bir yapı içinde olduğu görülmektedir. Özellikle Raymond Williams 1970'li yıllarda Neo – Marksist ve Yeni Sol yaklaşımlara dayanan çalışmalar yaparlar. Frankfurt Okulu'nun temsilcileri ve Batı Marksist düşünürler olan Althusser, Gramsci ve Lukacs'da çalışmalarında Williams'a dayanak olurlar. Bu düşünürler sınıfsal ayrımlara vurgu yaparak farklı his ve düşünce yapılarını açıklamak için kültür, ideoloji, sınıfsal baskı ve hegemonyanın önemine dikkat çekmektedir (Yaylağül, 2014, 126-128).

Stuart Hall, Birmingham Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin kurucuları arasında olmakla birlikte İngiltere başbakanını konu edinen pek çok yazıyla da adını duyurur. İngiliz Solu içinde çok genç yaşlarda ümit vadeden bir konuma ulaşır. Onun yazılarının konusunu daha çok kültür, ideoloji ve kimlik oluşturmaktadır. Hall'in kitle iletişimi alanına yaptığı en büyük katkı ise ideolojik olarak kodlanan metinlerin izleyenlerce nasıl okunduğunu/kodaçımı yapıldığını ortaya koyan çalışmasıdır. Metinlerdeki ideoloji üzerine odaklanarak, bazı düşünürlere göre de Galasgow Kültürel Çalışmalar Grubu'ndan daha ileri seviyede bir çözümleme yöntemini alana hediye eder. Onun ideoloji konusunu bu denli önemesi kitle iletişim araçlarının mülkiyet yapıları ve denetlenmesi gibi konuları görmezden gelmesine yol açar (Stevenson, 2015, 66). Her ne olursa olsun Kültürel Çalışmalar geleneği altında yaptığı ilk çalışmalarından olan "Kodlama-Kodaçımı (Encoding-Decoding)" isimli makalesinin önemi büyüktür. Bu makale daha sonra kültürel çalışmalar geleneği içinde çalışma yapan araştırmacılara katkı ve kolaylık sağlar. Medya metinlerindeki düşüncelerin çözümlenmesinde yol gösterici olur (Şeker, 2009, 106).

Stuart Hall tarafından geliştirilen Kodlama-Kodaçımama yaklaşımı medya alımlama çalışmaları için temel oluşturmaktadır. Birey, içinde yaşadığı toplumsal yapı sebebiyle farklı söylemlere kaynaklık edebilmektedir. Mesajların alımlanması bireyin sahip olduğu söylemler ile metindeki söylemler arasında bir uzlaşma meselesidir. Hall, medya metinlerinden "kodlama" ve onları okuyanların anladıklarından ise "kodaçımama" olarak söz etmektedir. Egemen okuma biçiminde birey, hegemonik yapı tarafından kodlanmış ve anlaşılması istediği biçimde mesajı anlamaktadır. Yani, mevcut yapı tarafından aktarılan ideolojiyi koşulsuz kabullenmektedir. Birey, mesaj kaynağının düşüncesini tamamıyla benimsemeyip müzakere eden bir tutum içine girerse Hall buna müzakereci okuma demektedir. Birey burada kaynağın ondan istediği tüm kabullere boyun eğmez ancak bir kısmına katılır. Üçüncü bir okuma türü olan muhalif okuma da ise birey mesajın aktarmak istediği ideolojiyi benimsememekte ve o düşünceye muhalif bir tavır geliştirmektedir. Egemen yapının üretmiş olduğu söyleme kulak tıkamakta veya karşı çıkmaktadır (Fiske, 2011, 216-218). En etkili kitle iletişim araçlarından biri olan televizyon içerikleri yapısı gereği çok anlamlılık barındırmaktadır. Bundan dolayı kodlama/kodaçımama çalışmalarında televizyon içerikleri çoğu zaman incelemeye tabi tutulur. Birden fazla anlam taşıyan bu metinlerde anlamlar arasında bir seçim yapıldığından söz edilebilir. Metin bir anlamda "tercih edilen anlamdır" (Barker, 2004, 59).

Hall' in medya metinleri üzerine fazla odaklanması araştırmalarda medyanın ekonomi politik yönünün zayıf kalmasını da beraberinde getirmektedir. Medya sahipliği ve maddi gücün kimin elinde olduğu meselesi biraz arka planda kalmaktadır. Hall'in alımlama yaklaşımı katı ekonomik indirgemeci anlayışa zıt bir yapıdadır. Bu anlamda Hall, Marksizm'in üretim ve ekonomik yaklaşımının dışında durmaktadır (Easthope, 1991, 70).

Hall'in Marksist determinist yaklaşımına biraz da mesafeli duran alımlama çalışmaları başka araştırmacılar için de yol gösterici olur. David Morley'in televizyon programları içindeki anlam üretim sürecini ele alan ve mesajların anlamlandırılmasının izleyenlerin kültürel birikim ve toplumun tarihsel yapısı ile ilişkili olduğu savına dayandırdığı çalışması "Nationwide" buna örnek olarak verilebilir. Nationwide isimli televizyon serisi günlük olayları ele alan dizi belgesel olarak hazırlanan bir programdır ve Morley, bu programı izleyenlerin kodları nasıl açtığını açıklamaya çalışır, farklı toplumsal yapıya sahip bireylerin mesajları nasıl alımladığını anlamaya odaklanır.

Nationwide programı ev yaşamı, tüketim alışkanlıkları ve boş zaman ile ilgilenirken, yaşamın ve çalışma hayatının içindeki problemleri yansıtmaktan uzaktır. Program kitleyi daha çok ulusal devlet yapısı içinde yaşayan bireysel yurttaşlar olarak konumlandırmaktadır. Bu bakış açısı ise izleyicileri "biz" olarak konumlandıran örneğin, bir yarışma programından farklı bir bakış açısını ifade etmektedir. Morley'in bu televizyon programı üzerinden elde etmek istediği genel olarak televizyonun izler kitleyi nasıl konumlandığını bulma çabasıdır. Programın söylemi ve kitleye hitap biçimi ise onları belli bir özne konumunda tanımladığını göstermektedir. Fakat izlerkümenin konumlandırıldığı bu pozisyonu kabul edip etmediği de sorulmalıdır. Bir bakıma da Hall tarafından sınırları belirlenmiş olan hâkim okuma biçiminin bu izlerküme üzerindeki tesirinin ortaya konulması gereklidir. İzleyiciler bu program üzerinden aktarılan mesajları hâkim okuma türünde mi alımlamaktadır? Morley, izleyicinin verilen mesajlara karşı direnç gösterebileceğini ve onları olduğu gibi almayı kabul etmeyeceğini varsaymaktadır. Fakat buradaki okuma biçimi tüm izleyiciler için aynı türde olmayabilir. Programın özelliği içinde birden çok anlamı barındırıyor olmasıdır ve bu durum alımlama türü üzerine de etki etmektedir. Yani, farklı okuma türleri ortaya çıkabilmektedir. Yine de programın çok anlamlı olması okuma sonuçları bakımından bir kaos anlamına gelmemektedir. Morley daha sonra yapmış olduğu benzer alımlama çalışmalarında kitlelerin elinde bulunan kültürel sermayeye de vurgu yapmakta ve izleyicinin okuma biçiminin bu kültürel sermaye ile de ilişkili olduğunu savunmaktadır (akt. Mutlu, 1999, 103).

Morley ve ekibi, Nationwide araştırmasında kültürel anlamda farklılığa sahip gruplara bu programın farklı bölümlerini seyrettirirler. Ardından izleyenlerle program hakkında görüşmeler yaparak nasıl alımladıklarını anlamaya çalışırlar. Farklı gruplarla yapılan görüşmeler sonucunda Morley, kodlama-kodaçımı modelini daha da geliştirir. Örneğin, banka müdürlerinin program içeriği konusunda çok fazla yorum yapmadıkları gözlenir. Bu durum, banka müdürlerinin bulunduğu konum ile metnin içerdiği egemen okuma konumunun hemen hemen benzerlik göstermesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte sendikacı olan izleyicilerin ise muhalif bir okuma tavrı geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Hatta muhalif okumalar konum itibarıyla hükümetlere karşıt gibi duran bu sınıfla sınırlı kalmamaktadır. Basın sektörü çalışanları da tıpkı sendikacılar gibi muhalif okumayı tercih eder. Diğer taraftan seyirciler ile program metninin kopukluk oluşturduğu durumlarda öznelerin daha çok sessiz kalmayı seçtiği gözlenir (akt. Stevenson, 2015, 136-137).

David Morley bir sonraki çalışması "Family Television" da araştırmayı daha da derinleştirerek geliştirir. Gözlemlerinde insanların yalıtılan bir ortamda televizyon izlemedikleri ve dış etkenlere de maruz kaldıklarını tespit eder. Onun yaptığı çalışmalarda aile içinde televizyon izleme alışkanlıklarında erkeğin rolünün daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Evin güçlü erkeği program seçimi ve izleme süresi bakımından etkili olabilmektedir. Bir anlamda, aile içinde bireyler program türü ve izleme süreleri bakımından tamamen özgür değildir (Fiske, 2017, 177-179).

Yapılan diğer bir alımlama çalışması için Danimarka televizyonunda 1985'te yayınlanmış olan "TV-Avisen" isimli haber programı seçilir. Bu çalışmada 33 izleyici ile derinlemesine mülakat yapılır. Bu bireylerin farklı cinsiyete, yaşa ve farklı sosyal ekonomik koşullara sahip olmasına, ülkenin farklı yörelerinde yaşayan insanlardan oluşmasına özen gösterilir. Katılımcıların bu farklılıklarının alımlama biçimi üzerinde belirleyici olacağı düşüncesi varsayım olarak kabul edilir. Programı izlemelerinden bir gün sonra katılımcılarla derinlemesine mülakat yapılır. Onlardan, haberi yeniden anlatmalarını istenip, haberle ilgili çeşitli sorular yöneltilir. Katılımcıların haberde oluşturulan anlamların dışında anlamlar ürettikleri gözlenir. Sonuçlara göre; farklı anlamlar üretmede deneklerin eğitiminin rolü olduğu, cinsiyet ve yaş durumunun da bunda etkili olduğu anlaşılmaktadır (Şeker, 2013).

Genel olarak bakıldığında araştırmalarda alımlamanın kurumsallaştırıldığı görülür. Bu durumda ise Rus dilbilimcisi Mikhail Bahtin' in etkisi göze çarpar. Bahtin, söyleşimsellik kuramları için de dayanak noktası olarak gösterilmektedir. Söyleşimsellik, iletişimin etkileşimselliğinde önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır (Bourse ve Yücel, 2017, 57).

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Örnekleme ve Yöntemi

Araştırmada örneklem olarak seçilen "Medcezir" televizyon dizisinin incelenmesi için derinlemesine mülakat tekniğinden faydalanılmaktadır. Dizinin alımlama analiziyle bilimsel temsiller ortaya konmaya çalışılır. Araştırma için örneklem seçilen "Medcezir" isimli televizyon dizisi yayınlandığı dönem içinde popüler olması bakımından tercih sebebidir. Medcezir, yayınlandığı 2013-2015 zaman aralığında izleyiciden büyük ilgi toplar ve bu durum reyting sonuçlarında da kendini gösterir (medyafaresi.com). Bu türden araştırmalarda örneklem bulmada zorluklar yaşandığı için 12 katılımcı ile sınırlandırılmak durumunda kalınmıştır. (Hoijer, 2005, 127, akt. Şeker ve Çavuş, 2011, 93) Bu yolla araştırmaya katılanların bilişsel temsiliyi ortaya koymak bakımından uygun bir zemin oluşturularak, betimleyici unsurlara ulaşılması sağlanmaktadır. Katılımcı sayısının az olması temsil sorunu olarak görülebilmekle birlikte bu türden araştırmalarda mülakat yönteminin kullanılıyor olması veri toplama sürecini uzatmaktadır. Dolayısıyla, katılımcı sayısının fazla olması pratik ve kullanışlı olmamaktadır. Diğer taraftan bir televizyon programı izlenirken içeriğinde yer alan temsiller ve sahneler izleyicinin zihninde yeniden oluşturulmaktadır. İzleyici temsilleri, manaları zihninde yeniden şekillendirirken aynı zamanda içerikle ilgili

yorumlamaları da gerçekleştirir. Her zihnin, temsilleri alımlama ve yorumlama biçimi farklılık oluşturabilmektedir.

3.2. Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmaktadır:

- Bu diziyi neden izliyorsunuz?
- Bu dizi kültürümüze zarar veriyor mu?
- Bu dizide hangi karakterde kendinizi buluyorsunuz?
- Bu dizi sizin kültürünüzü yansıtıyor mu?
- Dizide geçen mekanlara gitmek ister miydiniz?
- Dizideki meslekler çevrenizdeki mesleklerle uyuyor mu?
- Dizide yaşanan hayata özeniyor musunuz?
- Bu dizi sizin tüketim alışkanlığınızı etkiliyor mu?

3.3. “Medcezir” Dizisi Analizi

Medcezir dizisini izleyen 7 kadın 5 erkek toplam 12 katılımcı ile mülakat yapılmıştır. Katılımcıların cinsiyet, yaş ve meslekleri Tablo1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Kadın Katılımcılar			Erkek Katılımcılar		
İsim	Yaş	Çalışma Durumu	İsim	Yaş	Çalışma Durumu
Z. K.	33	Öğretmen	N. Y.	57	Emekli
H. Y.	54	Ev Hanımı	B. Ş.	19	Öğrenci
R. K.	24	Öğrenci	A. Ü.	24	Girişimci
A. K.	22	Öğrenci	U. Y.	21	Öğrenci
D. E.	25	Çevirmen	A. T.	30	İşsiz
B. Y.	24	Öğrenci			
S. Y.	32	İşçi			

Katılımcıların Diziyi İzleme Nedenleri

Katılımcıların “Bu diziyi neden izliyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Televizyonda başka bir şey bulamadığım için izliyorum.
- H.Y.: Konusu güzel olduğu için izliyorum.
- R.K.: Oyuncuları beğendiğim için izliyorum.
- A.K.: Oyuncuların hayranı olduğum için ve konusu ilgimi çektiği için izliyorum.
- D.E.: Bu diziyi olay örgüsünün ve konusunun ilgi çekici olmasından dolayı izliyorum.
- B.Y.: Serenay Sarıkaya ve Çağatay Ulusoy hayranı olduğum için izliyorum.
- S.Y. Evde çok sıkılıyorum o yüzden izliyorum
- N.Y.: Evdekiler izlediği için izliyorum.
- B.Ş.: Bu diziyi moda olduğu için izliyorum.
- A.Ü.: Kız arkadaşım zorla izlettiği için izliyorum.
- U.Y.: İlgimi çektiği için izliyorum.
- A.T: Akşamları evde çok yapacak bir işim yok. En azından stresimi alıyor.

Medcezir dizisi üzerine yapılan görüşmede kadın katılımcılardan üçü diziyi ilgi çekici olduğu ve olay örgüsü hoş geldiği için izlediğini beyan etmektedir. İki kadın katılımcı bu diziyi konusunu beğendiği için izlediğini, geriye kalan iki kadın katılımcı ise diziyi yapacak daha iyi bir şey olmadığından, gönülsüzce izlediklerini aktarmaktadır. Erkek katılımcılardan dördü diziyi isteksizce veya çevre dayatması ile izlediklerini söylemektedir. Sadece bir erkek katılımcı diziyi ilgisini çektiği için izlediğini belirtmektedir.

Bakıldığında, iki kadın ve dört erkek izleyicinin diziyi gönülsüzce izledikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların yarısı bu diziyi kendi isteklerinden ziyade yapacak daha iyi bir aktivite olmaması veya dış etkenler sebebiyle izlediklerini belirtmektedir. Erkek katılımcıların çoğunluğunun diziyi dış etkenlere bağlı olarak izledikleri anlaşılmaktadır. Kadın katılımcıların erkeklere oranla diziyi daha istekli bir şekilde takip ettikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Katılımcıların neredeyse yarıya yakınının diziyi dış etkenlere bağlı olarak izlemesi boş zaman değerlendirme noktasında alternatif sıkıntısı yaşadıklarını da ortaya çıkarmaktadır. Özellikle erkek katılımcılar diziyi bir oyalanma aracı gibi görmektedir. Cinsiyet açısından bakıldığında dizinin izlenme nedeni üzerinde ortak bir kod açıklaması görülmektedir.

Dizinin Kültüre Zarar Verme Durumu

Katılımcıların “Bu dizi kültürümüze zarar veriyor mu?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Toplumun genel yapısına uymayan kısımları olabilir ama o hayatlar da bu toplumun içinde sonuçta.
- H.Y.: Dizinin herhangi bir zararı olduğunu düşünmüyorum.
- R.K.: Hayır zarar vermiyor. Bazı noktalar gerçeği yansıtıyor.
- A.K.: Kültürümüze zarar verdiğini düşünmüyorum.
- D.E.: Bu dizi kültürümüze zarar veriyor mu? Bu herkesin ahlak, kültür anlayışına göre değişebilir bana göre herhangi bir zarar vermiyor.
- B.Y.: Hayır kültürümüze zarar vermiyor.
- S.Y.: Tabii veriyor. Özellikle kadın erkek ilişkilerinde.
- N.Y.: Hayır zarar vermiyor.
- B.Ş.: Bu dizi kültürümüze kötü örnek oluşturuyor.
- A.Ü.: Hayır, gayet normal bir dizi, zarar vermiyor.
- U.Y.: Çok zarar veriyor.
- A.T: Çok fazla zarar verdiğini düşünüyorum. Ben bile bu yaşta oradaki hayata özeniyorum.

Araştırmaya katılanlardan sekizi Medcezir dizisinin toplum kültürüne zarar vermediğini ifade etmektedir. Başka bir deyişle, katılımcıların yarısından çoğu kültüre zararı olmadığını düşünmektedir. Cinsiyet bakımından ele alındığında ise beş erkek katılımcıdan üçü kültüre zarar verdiğini söylerken yedi kadından sadece biri zararlı olabileceğini belirtmektedir. Kadın katılımcıların ikisinin herkesin ayrı ahlak anlayışı olduğunu düşündükleri için zarar vermediği görüşünde ve bir kadın katılımcı ise bazı noktalarda gerçeği yansıttığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Kadın katılımcıların erkeklere oranla diziyi kültür bakımından daha az zararlı buldukları anlaşılmaktadır.

Dizideki Karakterlerle Özdeşleşme Durumu

Katılımcıların “Bu dizide hangi karakterde kendinizi buluyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Dizideki herhangi bir karakterde kendimi bulmuyorum.
- H.Y.: Dizideki herhangi bir karakterde kendimi bulmuyorum.
- R.K.: Hiçbir karakterde kendimi bulmuyorum.
- A.K.: Dizideki herhangi bir karakterde kendimi bulmuyorum.
- D.E.: Bu dizide kendi karakterime benzetebileceğim en yakın karakter Eylül adlı karakterdir.
- B.Y.: Kendimi Mira karakterinin yaşadığı dramalara yakın buluyorum.
- S.Y.: Mert karakterinde kendimi buluyorum. İyi niyetli
- N.Y.: Hiçbir karakterde kendimi bulmuyorum.
- B.Ş.: Bu dizide karakter olarak kendimi Yaman Koper’e yakın görüyorum, sebebi yakışıklı ve çalışkan olması.

- A.Ü.: Yaman karakterini daha yakın buluyorum.
- U.Y.: Mert karakterine kendimi yakın buluyorum, benim gibi kendine ait dünyası var.
- A.T: Mert tam beni anlatıyor aslında. Çok eğlenceli gözüküyor fakat yalnız.

Katılımcıların cevapları incelendiğinde, beş katılımcının hiçbir şekilde dizideki karakterlerde kendilerini bulmadıkları, kalan yedi katılımcının ise karakterlerde hayatlarına dair benzerlikler buldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Yedi kadın katılımcıdan üçü dizideki bir oyuncu ile kendisini özdeşleştirdiğini ifade ederken bu oran erkeklerde daha yüksek çıkmaktadır. Beş erkek katılımcıdan dördü dizideki bir karakterle kendisi arasında benzerlik kurmaktadır. Mert ve Yaman karakterinin en çok özdeşleştirilen karakterler oldukları anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle izleyiciler bu iki karakter üzerinde ortak bir algı oluşturmaktadır.

Dizinin Katılımcıların Kültürünü Yansıtma Oranı

Katılımcıların "Bu dizi sizin kültürünüzü yansıtıyor mu?" Sorusuna verdikleri cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Hayır, yansıtıyor.
- H.Y.: Çoğunlukla yansıtıyor.
- R.K.: Büyük bir kısmı yansıtıyor.
- A.K.: Çok fazla yansıttığını düşünmüyorum.
- D.E.: Bu dizi kültürümüzü yansıtıyor.
- B.Y.: Çoğu yönüyle yansıtıyor.
- S.Y.: Kültürümüzü yansıtıyor. Yaşam şekli Türk kültürüne uymuyor. Kadın olarak bu kadar özgür değiliz.
- N.Y.: Benim kültürümü yansıtıyor.
- B.Ş.: Yansıtıyor çünkü bu dizi Türk kültürüne uzak.
- A.Ü.: Yansıtıyor, tamamen bize uzak.
- U.Y.: Yansıtıyor, bizden çok uzak bir kültür gibi.
- A.T: Bizim kültürümüzle çok alakası yok. Benim çevrede hiçbir baba kızlarına karşı böyle rahat davranmıyor.

Verilen cevaplar incelendiğinde: kadın ve erkek katılımcıların tamamının dizide yansıtılan kültürün kendi kültürleri olmadığını beyan ettikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların bu noktada diziyi Türk kültürüyle bağdaştırmamakla ve baba-kız ilişkisi bakımından eleştirdikleri anlaşılmaktadır. Özellikle Türk toplumu içindeki kadınların bu denli rahat olmadıkları eleştirisinin bir erkek ve bir kadın katılımcı tarafından dillendirildiği görülmektedir. Genel olarak bakıldığında; izleyicinin yapmış olduğu kodaçımı ile dizide üretilmek istenen kodlama birbirine paralellik göstermemektedir.

Katılımcıların Dizide Yer Alan Mekânlara Gitme İsteği

"Dizide geçen mekanlara gitmek ister miydiniz?" sorusuna verilen cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Gidebilirim ama özellikle hayalini kurmuyorum.
- H.Y.: Gittikleri restoran ve kafelere gitmek isterdim.
- R.K.: Gitmek isterdim.
- A.K.: Kesinlikle gitmek isterdim.
- D.E.: Dizide geçen bazı mekanlara elbette gitmek isterdim.
- B.Y.: Evet hepsine gitmek isterdim.
- S.Y: Evet, güzel mekanlar gitmek isterim.
- N.Y.: Belki doğanın içinde gittikleri yerlere gitmek isterdim onun dışında istemem.
- B.Ş.: Dizide geçen mekanlar çok ilgimi çekmediği için gitmek istemezdim.

- A.Ü.: Bazılarına gitmek isterdim.
- U.Y.: Gidebilirim, güzel yerler var.
- A.T: İşsiz bir şekilde gitmek istemem. Güzel bir işim olsa giderim.

Kadın katılımcıların dizinin çekildiği mekânlara gitme konusunda genel olarak istekli oldukları anlaşılmaktadır. Bunlardan altısı dizide yer alan mekanlara kesinlikle gitmek istediklerini söylerken içlerinden yalnızca biri bunu şiddetle arzulamadığını ifade etmektedir. Erkek katılımcılar dizinin çekilmiş olduğu yerleri ziyaret etme bakımından kadınlar kadar istekli görünmemektedir. Kısmen gitmek isteyenler çoğunlukta iken, beş erkek katılımcıdan biri ise gitmek istemediğini beyan etmektedir. Böylece genel anlamda bakıldığında, katılımcılardan yalnızca biri bu mekanlara kesinlikle gitmek istemediğini söylemektedir. Geriye kalan 11 katılımcı istek dereceleri farklı olmakla birlikte gösterilen mekanlara gitmek istediklerini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, dizide gösterilen mekanlara gitme istediği izleyicide bu mekanlara yönelik ortak bir alımlama oluştuğunu göstermektedir.

Dizide Yer Alan Mesleklerin Katılımcıların Çevresinde Bulunma Durumu

“Dizideki meslekler çevrenizdeki mesleklerle uyuyor mu?” sorusuna verilen cevaplar şöyledir:

- Z.K.: Hayır, farklı.
- H.Y.: Çevremdeki mesleklerle uyuşmuyor.
- R.K.: Genellikle farklı meslekler var.
- A.K.: Genellikle farklı meslekler.
- D.E.: Dizideki meslekler çevremdeki mesleklerle pek uyuşmuyor.
- B.Y.: Avukat ve mimar dışında hiçbir meslek uyuşmuyor.
- S.Y. Uyuşuyor.
- N.Y.: Genel geçer meslekler; avukat, mimar, diş hekimi dışında uyuşmuyor.
- B.Ş.: Dizideki meslekler çevremdeki mesleklerle kısmen uyuşuyor.
- A.Ü.: Kısmen uyuşuyor.
- U.Y.: Birkaç meslek dışında uyuşmuyor.
- A.T: Çok uyuşmuyor. Örneğin benim tanıdığım, çevremdeki avukatlar öyle değil.

Yedi kadın katılımcıdan beşi dizide yer alan mesleklerin kendi çevrelerinde bulunmadığını ifade etmektedir. Bir kadın katılımcı dizideki mesleklerin kendi çevresindeki mesleklere benzerlik gösterdiğini, bir diğeri ise bazı mesleklerin uyduğunu söylemektedir. Araştırmaya katılan erkeklerin tamamı dizide yer alan mesleklerin çevrelerindeki mesleklerle kısmen benzeştiğini belirtmektedir. Ayrıca katılımcılar genel geçer meslekler; avukat, mimar, hekim dışında diğer mesleklerin uyuşmadığını belirtmektedir. Yani, Medcezir dizisinde meslekler üzerinde üretilen imajların alımlaması avukat, mimar ve hekimlerin dışında izleyicide farklılık göstermektedir.

Dizide Yansıtılan Yaşam Tarzına Özenme Durumu

“Dizideki yaşanan hayata özeniyor musunuz?” Sorusu katılımcılar tarafından aşağıdaki gibi cevaplanmıştır:

- Z.K.: Hayır, özenmiyorum. Bambaşka hayatlar evet ama her hayat kendi yolunda güzel.
- H.Y.: Hayır, hiç özenmiyorum.
- R.K.: Kurgusal yaşamlara bazen özenabiliyorum.
- A.K.: Bazen kendimi onların yerine koyuyorum ve yaşamak istediğim yerler oluyor, onun için özeniyorum.
- D.E.: Hayır çok sahte, hiç özenmiyorum.
- B.Y.: Evet özeniyorum çünkü masal gibi yaşamları seviyorum.

- S.Y: Hayır, kendi hayatımdan memnunum.
- N.Y.: Hayır, özenmiyorum.
- B.Ş.: Dizideki yaşanan hayata özenmiyorum ve özenilmesini doğru bulmuyorum.
- A.Ü.: Özenmiyorum, çok özenilecek bir tarafı yok.
- U.Y.: Özenmiyorum çünkü benim kafa yapıma ters düşüyor.
- A.T: Maddi anlamda özeniyorum.

Araştırmaya katılanların çoğu dizide yansıtılan yaşam tarzına özeni duymadıklarını ifade etmektedir. Cinsiyet bakımından ele alındığında erkek katılımcıların çoğunun yansıtılan yaşam tarzına özenmedikleri, içlerinden sadece birinin maddi sebepler yüzünden özeni hissettiği anlaşılmaktadır. Erkek katılımcıların ayrıca dizide yaşanan hayatın dışardakine ters düştüğü ve özenilecek bir yanının olmadığını savundukları görülmektedir. Kadın katılımcıların ikisi dizideki yaşama kısmen, biri ise tamamiyle özendiğini belirtmektedir.

Dizinin Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi

"Bu dizi sizin tüketim alışkanlığınızı etkiliyor mu?" sorusunun cevapları aşağıda verilmiştir:

- Z.K.: Hayır etkilemiyor, tüketimlerimi dizilere göre yapmıyorum. Hayat şartları olarak dizi ve gerçek hayat arasında uçurum var.
- H.Y.: Hayır, birkaç eşya dışında etkilememiştir.
- R.K.: Bana ve bütçeme uygun olanları almaya çalışıyorum.
- A.K.: Etkiliyor. Ben de bütçeme uygun olanları almaya çalışıyorum.
- D.E.: Bu dizi tüketim alışkanlığımı etkilemiyor.
- B.Y.: Evet etkiliyor, gördüğüm alabileceğim durumda olduğum parçaları alıyorum.
- S.Y: Etkiliyor, bazı kıyafetleri bakıp alıyorum.
- N.Y.: Hiç etkilemedi.
- B.Ş.: Hayır etkilemiyor.
- A.Ü.: Hiçbir şekilde etkilemiyor.
- T.: Orada gördüklerimi almak istiyorum. Beğendiğim bir şey olursa internetten bakılıyorum markası ne diye. Uygun fiyatsa alıyorum.

Beş erkek katılımcıdan dördü dizinin tüketim alışkanlıklarına bir etkisi olmadığını söylerken, sadece biri gördüğü ürünleri satın alma ihtiyacı hissettiğini belirtmektedir. Araştırmaya dahil olan yedi kadından dördü satın alma davranışlarında dizinin az ya da çok etkili olduğunu ifade etmektedir. Kalan üç kadın katılımcı ise satın alma davranışları üzerinde dizinin bir etkinliği olmadığını ifade etmektedir. Bu durumda, dizinin kadınların satın alma davranışları üzerinde erkeklere oranla görece etkili olduğu düşünülebilir.

4. SONUÇ

Katılımcıların Medcezir dizisini izleme nedenlerine bakıldığında müzakereci bir okuma anlayışı içinde oldukları gözlenmektedir. Katılımcıların neredeyse yarıya yakını daha iyi bir alternatifleri olmadığından veya çevresel etkenler yüzünden diziyi izlediklerini belirtmektedir.

Dizinin toplumun kültürüne zarar vermediğini düşünen katılımcıların sayısının zarar verdiğini düşünenlerden fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu konuda cinsiyet bakımından farklı bir bakış açısı ortaya çıkmakta ve erkek katılımcıların diziyi kadınlara oranla kültür bakımından daha zararlı buldukları anlaşılmaktadır.

Dizideki karakterlerle özdeşleme anlamında erkek katılımcıların Hall'ün belirttiği hâkim okuma yapısı içinde yer aldıkları ve karakterlerle kendilerini özdeş tuttukları anlaşılmaktadır. Kadın katılımcılar ise müzakereci bir okuma anlayışını benimseyerek kısmen katılımcılarla özdeş olduklarını ifade etmektedir.

Dizinin katılımcıların kültürüyle bağdaşması anlamında muhalif bir okuma biçimiyle alımladığı anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların hiçbiri dizinin kendi kültürlerini yansıttığını düşünmemekte ve yansıtılan kültürel yapıya tavır almaktadır. Katılımcılar diziyi Türk kültürel yapısı ile bağdaşmamakla eleştirmektedir.

Dizinin çekildiği mekanlara gitme isteği oluşturması bakımından kadın katılımcıların egemen okuma biçimini benimseyerek çoğunlukla bu mekanlarda olma isteği taşıdıkları anlaşılmaktadır. Erkeklerin bu anlamda müzakereci okumayı tercih edip, kadınların aksine mekanlara gitme arzularının az olduğu gözlenmektedir. Dizinin çekildiği mekanlara kesinlikle gitmek istemeyen sadece bir kişi olduğu düşünüldüğünde ise egemen ve müzakereci alımlama biçiminin bu bağlamda etkili olduğu söylenebilir.

Dizide yansıtılan meslekler ile katılımcıların çevrelerindeki meslekler arasındaki benzerlik durumu incelendiğinde; kadın ve erkek katılımcılar arasında alımlama farklılığı olduğu görülmektedir. Erkek katılımcılar egemen okumaya yakın konumlanırken, kadınların müzakereci ve muhalif okumaya daha yakın oldukları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan erkeklerin tamamı dizide yer alan mesleklerin çevrelerindeki mesleklerle kısmen benzeştiğini belirtirken, kadın katılımcıların çoğu dizideki meslekleri çevrelerindeki mesleklere uygun bulmamaktadır.

Derinlemesine anket çalışmasına katılanların çoğu dizide yansıtılan yaşam tarzına özenmediklerini ifade etmektedir. Bu soru bağlamında katılımcıların muhalif okumayı tercih ettikleri söylenebilir.

Diziyi izleyen katılımcılardan kadın olanların ekranda gördüklerini alma arzusunun erkelerden yüksek olduğu gözlenmektedir. Erkek katılımcıların ise kadınların aksine dizide gösterilen ürünleri almaya arzulu olmadıkları gözlenmektedir.

Genel olarak bakıldığında; dizinin daha çok müzakereci ve egemen okuma biçimiyle alımlandığı ve daha az sahnenin muhalif okuma biçimiyle alımlanmış olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, Medcezir dizisinin alımlama çalışmasında kadın ve erkek katılımcılar bakımından farklı sonuçlar çıktığı da söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Barker, C. (2004). *The Sage Dictionary of Cultural Studies*. London: Sage Publications.
- Easthope, A. (1991). *Literary into Cultural Studies*. New York: Rublede.
- Erdoğan, İ. (2014). *Medya Teori ve Araştırmaları Biliş ve Davranış Yönetimi Amaçlı Endüstri, Devlet ve Üniversite İşbirliğinde, Medyanın Egemen ve Alternatif Açıklamaları*. Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, İ. ve Alemdar, K. (2010). *Öteki Kuram Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*. Ankara: Erk Yayınları.
- Fiske, J. (2017). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (Çev. Süleyman İrvan). Ankara: Pharmakon.
- Garnham N. (2008). *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar*. (Der. Sevilay Çelenk). Ankara: De ki Yayınları.
- Grossberg L. (2008). *Kültürel Çalışmalar Ekonomi Politığı Karşı: Bu Tartışmadan Başka Sıkılan Var mı?* (Der. Sevilay Çelenk). Ankara: De ki Yayınları.
- Karaduman, S. & Acıyan, E. P. (2019). Netflix'in İlk Türk Dizisi "Hakan Muhafız" Üzerine Bir Alımlama Analizi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (32), 669-687.
- McQuail, D. & Windahl, S. (2010). *İletişim Modelleri Kitle İletişim Çalışmalarında*. (Çev. Konca Yumlu). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Stevenson, N. (2015). *Medya Kültürleri Sosyal Teori ve Kitle İletişim*. (Çev. G. Orhon- B. E. Aksoy) Ankara: Ütopya Yayınları

Türk TV Dizileri Üzerine Alımlama Analizi: "Medcezir" Dizisi

Şeker, T. & Çavuş, S. (2011). Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi Dizisinin Alımlama Analizi, *Global Media Journal*, 2(3): 86-104

Şeker, T. (2013). 5N1K Haber Programının Alımlama Analizi. *Selçuk İletişim*. 5 (4), 105-117.

Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

İnternet Kaynakları

TNS ölçüm analizlerine göre 27 Eylül Cuma günü televizyonda en çok izlenen 100 program. [https://www.medyafaresi.com/haber/tns-ilk-100-27-eylul-reytingleri/125789_\(Erişim: 02.12.2021\)](https://www.medyafaresi.com/haber/tns-ilk-100-27-eylul-reytingleri/125789_(Erişim: 02.12.2021)).